

Divjak Slobodan

Razularena volja za moć predsednika Akademije i njena institucionalna nemoć

Odgovor na Basarinu kolumnu Ograđivanje od pohvale, Danas, 29-30. septembar 2018.

Moj poznanik Basara se u svojoj kolumni pod naslovom "Ograđivanje od pohvale" osvrnuo i na moj tekst o hipokriziji predsednika SANU kome je Dragan Vučićević, kao, po piscu pomenute kolumne, glavni proizvođač "Informerovih kanceroznih sadržaja", uputio pohvalu nad pohvalama proglašivši ga ni manje ni više "najvećim živim srpskim intelektualcem". Basara mi je u tom tekstu uputio, pored određenih zamerki, i nekoliko superlativa ("za razliku od sitnih muva, Divjak ume da piše razložno i pametno"). Ali u ovom svom reagovanju nemam nameru da se sa Basarom "nadgornjavam" ko je više u pravu, da li njegove primedbe stoje ili ne stoje. Odavno me je napustila surevnjivost takvog tipa. Nije moja glavna zamerka Vladimiru Kostiću to što se nije ogradio od Vučićevićevih patetičnih epiteta (zašto bi ovaj zatočenik "herojskog individualizma" izazivao gnev miljenika vlasti koji prvo "puca" u svoga oponenta, pa onda obrazlaže motive svoga čina). Ni Kosovo nije bila glavna tema mog članka – ona je spomenuta onako uzgred (o njoj ću opširnije pisati drugom prilikom).

Po mom mišljenju, od svih dosadašnjih predsednika Akademije, Kostić se najviše istakao u kukavičkim pokušajima da potpuno neutralizuje kritički potencijal SANU kao institucije, što je u radikalnom raskoraku sa osnovnom logikom funkcionisanja liberalno-demokratskog društva. Kod nas je veoma raširena nakaradna antiliberalna logika da svaka "politizacija" ustanova koje su po ustavu odvojene od vlasti (njihov sud o društvenim problemima) znači mešanje u poslove vlasti. Međutim, u autentičnom liberalnom društvu mogućnost da asocijacije civilnog društva, Univerzitet, Akademija, Crkva, udruženja građana i građani sami daju svoj kritički sud o radu vlasti predstavlja mogućnost ograničavanja njenog samovoljnog vladanja. Time pomenute institucije ne počinju da vode politiku datoga društva, jer ne mogu donositi one odluke za koje je zadužena isključivo vlast. Pravo na aktivitet naznačenih društvenih subjekata izvire iz činjenice da svoj legitimitet vlast u liberalno-demokratskim državama stiče na izborima na kojima odlučujuću reč imaju upravo građani. Otuda i pravo na građansku neposlušnost. Građani su *prius* (ono prvo), a sve ostalo je iz toga izvedeno, uključivši i rečene institucije.

Iz te perspektive, ne bih se složio sa našim vrsnim piscem da sam u svom tekstu "Kostiću pripisao odgovornost za činjenja i nečinjenja koja su u isključivoj nadležnosti 1. suda, 2. Vlade Srbije, možda MUP-a" i slično. Pitanje uspostavljanja pravne države - koje ne može biti bez preciznog fiksiranja podele vlasti - nije ni u jednoj liberalno-demokratskoj državi bilo usko-stručno pitanje, pogotovo ne pitanje o kojem odlučuje vlast, jer je ono tesno povezano sa suzbijanjem fenomena tzv. tiranije većine (pobednika na izborima). U prvim liberalnim državama, Americi i Francuskoj, ustavi čija je kičma podela vlasti donošeni su na ustavotvornim skupštinama čije su delegate birali građani na slobodnim izborima. Nema te civilizovane zemlje u kojoj se u rasprave o pravnoj državi nisu uključivale njene najviše intelektualne ustanove i njihovi najviši umovi. Podela vlasti i ostali mehanizmi pravne države su prepreke koje onemogućuju sud, vladu, MUP i vlast kao takvu da prekoračuju svoja legalna ovlašćenja. Uostalom, o leku protiv tiranije većine najčešće su pisali ne pravnici, već politički mislioci i filozofi (Aleksis Tokvil i Džon Stjuart Mil, recimo). "Pretpostavite jedno zakonodavno telo sazdano tako da predstavlja većinu..., ističe Tokvil, izvršnu vlast koja bi imala svojstvenu joj moć i sudsku vlast nezavisnu od tih dveju vlasti; još uvek ćete imati demokratiju, ali neće više biti gotovo nikakvih izgleda za tiraniju većine". Naravno, pomenuto pravilo o učešću

najviših intelektualnih instanci u raspravi o strukturi pravne države ne važi za našu Akademiju pod vođstvom oportuniste Vladimira Kostića. On uživa da otvara izložbe i skupove iz oblasti o kojima jedva da zna "abecedu", ali ga nikada nismo čuli da je ijednu kritičku reč progovorio o gotovo apsolutnoj dominaciji naše izvršne vlasti nad pravosuđem, niti o enormnom ideološkom monopolu naših glavnih medija koji zatire elementarnu slobodu govora, pa time i individualne slobode na kojima ovaj naš "kritički intelektualni gorostas", vođen svojom moralnom dvoličnošću, demagoški insistira.